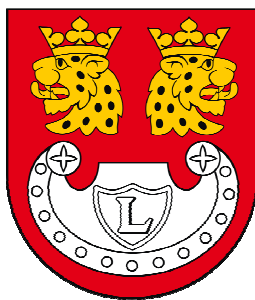

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

*miejscowego planu zagospodarowania
przestrzennego gminy Jastków dla obszaru
położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica*

**Autor opracowania:
mgr Michał Pyra**

Michał Pyra

Stalowa Wola – 2024

**PRACOWNIA
PROJEKTOWANIA
URBANISTYCZNEGO**

37-450 Stalowa Wola, ul. Narutowicza 2/6A - REGON 361536927 - NIP 8652158642
pracownia: 00-055 Warszawa, ul. Pl. Jana H. Dąbrowskiego 5/3
tel.: 22 299-33-43 e-mail: projektowanieurbanistyczne@wp.pl

Spis treści:

1. WSTĘP	4
1.1. Podstawa prawna.....	4
1.2. Przedmiot opracowania	4
1.3. Główne cele prognozy, zakres prognozy i jej powiązania z innymi dokumentami.....	6
1.4. Metody stosowane przy sporządzaniu prognozy	7
2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI.....	8
2.1. Główne cele projektowanego dokumentu	8
2.2. Powiązania projektu z innymi dokumentami.....	8
2.3. Informacje o zawartości projektowanego dokumentu.....	9
3. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	10
4. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO ...	11
5. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	11
5.1. Istniejący stan środowiska	11
5.1.1. Położenie.....	11
5.1.2. Powierzchnia ziemi	11
5.1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne	12
5.1.4. Gleby	12
5.1.5. Wody.....	13
5.1.6. Atmosfera i klimat.....	16
5.1.7. Szata roślinna, świat zwierzęcy i różnorodność biologiczna	17
5.1.8. Krajobraz	20
5.1.9. Zabytki i dobra materialne	21
5.1.10. Obecne użytkowanie terenu	21
5.2. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	21
6. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM.....	21
7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY	22
8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU.....	22

9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA	24
9.1. Oddziaływanie na obszary chronione, w tym na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów.....	26
9.2. Oddziaływanie na roślinny, zwierzęta i różnorodność biologiczną.....	27
9.3. Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi.....	27
9.4. Oddziaływanie na wody	28
9.5. Oddziaływanie na powietrze i klimat	30
9.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, gleby i zasoby naturalne	31
9.7. Oddziaływanie na krajobraz.....	31
9.8. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne.....	32
9.9. Ocena oddziaływania skumulowanego.....	32
10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU.....	32
11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE	33
12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	33
13. WYKAZ WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW	36

1. WSTĘP

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica jest elementem procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Rolą tego opracowania jest identyfikacja oddziaływań na środowisko przyrodnicze, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji ustaleń projektowanego dokumentu, a także uzasadnienie decyzji przestrzennych podejmowanych w zmieniającym dokumencie.

Ilekcio w niniejszym dokumencie jest mowa o *Planie*, rozumie się przez to projekt „miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica” i analogicznie przez określenie *Prognoza* rozumie się „Prognozę oddziaływania na środowisko miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica”.

1.1. Podstawa prawna

Podstawy prawne dla przeprowadzonego w prognozie określenia skutków środowiskowych oraz oceny rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych i możliwości rozwiązań eliminujących negatywne oddziaływania na środowisko projektu *Planu* stanowią:

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa z 27 kwietnia 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

a także ustanowione na szczeblu międzynarodowym:

- Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów dla środowiska, tzw. Dyrektywa SEA,
- Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG,
- Dyrektywa 2003/35/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE,

oraz wiele innych ustaw szczególnych i przepisów wykonawczych, które zostały wyszczególnione w rozdziale „13. Wykaz wykorzystanych materiałów”.

1.2. Przedmiot opracowania

Przedmiotem oceny zawartej w niniejszej *Prognozie* są ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica.

Przedmiot zmiany określa Uchwała Nr XLIII/335/2022 Rady Gminy Jastków z dnia 24 czerwca 2022 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków – obszar położonych w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica.

Obszar objęty opracowaniem obejmuje działkę ewidencyjną nr 185 położoną w Dąbrowicy, o powierzchni ok. 1735 m². W obecnie obowiązującym planie miejscowym jest to teren oznaczony symbolem DĄB 6-ZN - tereny zieleni naturalnej. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków jest to teren oznaczony symbolem DĄB18M - teren zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności.

Rysunek 1. Granice obszaru objętego opracowaniem

Źródło: opracowanie własne <https://www.geoportal.gov.pl>

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego gmina Jastków stanowi część obszaru metropolitalnego Lublina. Oznacza to, że rozwój gminy rozważać trzeba, jako proces uzależniony od koniunktury rozwojowej całości Aglomeracji Lubelskiej. Najczytelniejszy wpływ tych relacji widoczny jest w rozwoju sieci osiedleńczej. Gmina stanowi atrakcyjne miejsce dla realizacji zabudowy podmiejskiej dla osób związanych z Lublinem, jak i dla realizacji zabudowy rekreacyjnej, szczególnie w pobliżu dolin rzecznych i wąwozów.

1.3. Główne cele prognozy, zakres prognozy i jej powiązania z innymi dokumentami

Główne cele prognozy

Głównym celem Prognozy jest stwierdzenie czy i jakie przeobrażenia w środowisku nastąpią wraz z zagospodarowaniem terenu zgodnie z ustaleniami określonymi w projekcie *Planu*. Plan miejscowy nie stanowi ostatecznego obrazu opisywanego obszaru a jedynie zestaw zasad w oparciu, o które możliwe jest dokonanie nowego zagospodarowania. Brak jest pewności, że *Plan* zostanie zrealizowany we wszystkich możliwych aspektach, niemniej należy przyjąć, że tak się stanie. W związku z tym podstawowym założeniem metodycznym jest przyjęcie, że na całym obszarze powstanie zagospodarowanie w wielkości i skali największej, jaką dopuszczają ustalenia dokumentu.

Celem prognozy jest poszukiwanie i wskazanie możliwości rozwiązań planistycznych najkorzystniejszych dla środowiska i zdrowia ludzi, poprzez:

- identyfikację i ocenę najbardziej prawdopodobnych wpływów na komponenty środowiska określonego obszaru, jakie może wywołać realizacja dyspozycji przestrzennych zawartych w ustaleniach projektu *Planu*,
- dyskusję i współpracę autora prognozy z autorem projektu *Planu* celem eliminacji rozwiązań i ustaleń niemożliwych do przyjęcia ze względu na ewentualne negatywne skutki dla środowiska lub zagrożenie dla zdrowia mieszkańców,
- poinformowanie podmiotów tj. wnioskodawców, społeczność lokalną i organ samorządu o skutkach wpływu ustaleń *Planu* na środowisko przyrodnicze.

Zakres prognozy

Niniejsza Prognoza spełnia wymagania ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zakres i stopień szczegółowości informacji zawartych w *Prognozie* został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Lublinie (pismo znak: WOOŚ.411.53.2022.KKO z dnia 11 sierpnia 2022 r.) i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Lublinie (pismo znak: NZ.9022.2.21.2022.NB z dnia 2 sierpnia 2022 r.). Zakres został dostosowany do skali zmian *Planu* oraz stopnia szczegółowości i precyzji jego ustaleń. *Prognoza* poddaje ocenie przewidywane skutki oddziaływań w kontekście ich potencjalnych – korzystnych i niekorzystnych – wpływów na elementy środowiska i warunki życia ludzi. Zasięg terytorialny opracowania obejmuje jedna działkę położoną w miejscowości Dąbrowica.

Powiązania prognozy z innymi dokumentami

Przy sporządzeniu niniejszego opracowania wykorzystano w szczególności:

- projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica (2024),

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków, stanowiące załącznik Nr 1 do uchwały Nr VIII/37/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 17 kwietnia 2015 r. (z późn. zm.),
- Prognozę oddziaływania na środowisko zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków – Lublin, 2022,
- Prognozę oddziaływania na środowisko zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków – część V – obszary położone w obrębach geodezyjnych: Ługów, Moszenki, Sługocin, Sieprawki Kolonia, Sieprawice – Lublin, 2018,
- Strategię Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020 stanowiącą załącznik do uchwały Nr XVI/101/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020,
- Strategię Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030), Lublin 2016, stanowiącą załącznik do Uchwały nr XVI/127/2016 Rady Powiatu w Lublinie z dnia 8 stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022, stanowiący załącznik do uchwały Nr XXIV/349/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 grudnia 2017 r.,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiący załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300),
- Polska 2025 – długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2000,

oraz materiały pomocnicze i uzupełniające wyszczególnione w rozdziale 13. *Wykaz wykorzystanych materiałów.*

1.4. Metody stosowane przy sporządzaniu prognozy

Przy sporządzaniu prognozy posłużono się metodami: indukcyjno-opisową, analogii środowiskowych oraz analiz kartograficznych. Prace nad opracowaniem niniejszego dokumentu obejmowały dwa zasadnicze etapy: terenowy i kameralny. Podczas wizji terenu oceniony został stan zagospodarowania terenu oraz stopień jego zachowania lub degradacji. Następnie przystąpiono do prac kameralnych, polegający na porównaniu wyników uzyskanych w terenie z istniejącą dokumentacją. W ten sposób sporządzona została kompleksowa ocena sposobów użytkowania poszczególnych terenów, aktualnego stanu środowiska oraz jego podatności na degradację. W kolejnym etapie stosując metodę analogii środowiskowej, odniesiono się do projektu *Planu*, a zwłaszcza przeznaczenia terenów, w kontekście ich położenia w stosunku do terenów prawnie chronionych, potencjalnych zagrożeń dla tych terenów i środowiska, terenów bezpośrednio objętych zmianą i przyjętych założeń ochrony środowiska.

Wpływ zmiany przeznaczenia terenów na stan środowiska i zagrożenie dla terenów chronionych przeanalizowano zgodnie z wymaganiami ustawowymi w kategoriach oddziaływań, bezpośrednich, pośrednich i wtórnych, skumulowanych, krótko-, średnio- i długoterminowych, stałych i chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko.

Wynikiem przedstawionej analizy są rozwiązania mające na celu zminimalizowanie potencjalnie negatywnych oddziaływań ustaleń *Planu* na środowisko przyrodnicze.

Podstawowym materiałem do sporządzenia prognozy jest projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica oraz pozostałe materiały wymienione w rozdziale 13.

Należy podkreślić, że plan miejscowy nie określa konkretnych ram czasowych ani rozwiązań technologicznych związanych z realizacją jego założeń, w związku z tym niniejsza *Prognoza* ma charakter jakościowy a nie ilościowy.

2. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ JEGO POWIĄZANIACH Z INNYMI DOKUMENTAMI

2.1. Główne cele projektowanego dokumentu

Nadrzędnym celem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest ustalenie przeznaczenia terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego, oraz określenia sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. Ustalenia planu miejscowego regulują działania inwestycyjne na obszarze nim objętym. Uwzględniając uwarunkowania środowiskowe, istniejące zagospodarowanie oraz obowiązki wynikające z nadrzędnych aktów prawnych plan miejscowy określa zasady wzajemnych powiązań funkcjonalnych i przestrzennych.

Plan ustala zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego poprzez określenie zasad kształtowania zabudowy oraz wskazanie i uregulowanie stanu przestrzeni publicznych. Uwzględnia i sankcjonuje istniejące zagospodarowanie terenu i jednocześnie wyznacza kierunki zmian. Zapisy *Planu* mają na celu zabezpieczenie interesów publicznych i ochronę środowiska naturalnego, jednocześnie pozwalają na ekonomiczne wykorzystanie przestrzeni i rozwój społeczno – gospodarczy. Celem opracowania *Planu* jest zmiana przeznaczenia części terenów i ustalenie nowych zasad zabudowy i zagospodarowania.

Na podstawie złożonych wniosków w analizowanym projekcie ustala się nowe przeznaczenie terenu: teren zabudowy zagrodowej.

2.2. Powiązania projektu z innymi dokumentami

Analizowany projekt miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica sporządzony został w powiązaniu z poniższymi dokumentami:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków, stanowiące załącznik Nr 1 do uchwały Nr VIII/37/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 17 kwietnia 2015 r. (z późn., zm.),
- Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020 stanowiąca załącznik do uchwały Nr XVI/101/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020,
- Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030), Lublin 2016, stanowiąca załącznik do Uchwały nr XVI/127/2016 Rady Powiatu w Lublinie z dnia 8 stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030,
- Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022, stanowiący załącznik do uchwały Nr XXIV/349/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 grudnia 2017 r.

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.,
- Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiący załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300),
- Polska 2025 – długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2000.

2.3. Informacje o zawartości projektowanego dokumentu

W projekcie *Planu* określono:

- 1) przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania: teren zabudowy zagrodowej oznaczony symbolem 1RZM;
- 2) zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego;
- 3) zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu;
- 4) zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych;
- 6) zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy jako wskaźnik powierzchni całkowitej zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania w tym miejsca przeznaczone na parkowanie pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową i sposób ich realizacji oraz linie zabudowy i gabaryty obiektów;
- 7) szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem;
- 8) szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy;
- 9) zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 10) sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów;
- 11) stawki procentowe, na podstawie których ustala się opłatę, o której mowa w art. 36 ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na obszarze objętym planem nie występują: tereny górnicze, obszary szczególnego zagrożenia powodzią, obszary przestrzeni publicznej, obszary osuwania się mas ziemnych, krajobrazów priorytetowych określonych w audycie krajobrazowym oraz w planach zagospodarowania przestrzennego województwa, w związku z czym nie ustala się sposobu ich zagospodarowania.

3. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 23 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w celu oceny aktualności studium i planów miejscowych wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, ocenia postępy w opracowywaniu planów miejscowych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania w nawiązaniu do ustaleń studium, z uwzględnieniem decyzji zamieszczonych w rejestrach, o których mowa w art. 57 ust. 1-3 i art. 67, oraz wniosków w sprawie sporządzenia lub zmiany planu miejscowego.

Do metod analizy skutków realizacji postanowień *Planu* możliwych do wykorzystania należą:

- a) analiza struktury wydatków na inwestycje w gminie według źródła ich finansowania na inwestycje komunalne i inwestycje związane z ochroną środowiska,
- b) ocena oddziaływania na środowisko przewidywanych w ustaleniach planu miejscowego działań,
- c) analiza i ocena stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska, a także innych dostępnych wyników pomiarów i obserwacji, np.:
 - ocenie jakości powietrza i stanu sanitarnego,
 - ocenie jakości wód podziemnych,
 - ocena jakości gleb,
 - ocenie warunków i jakości klimatu akustycznego,
 - ocenie gospodarki odpadami,

wykonywane raz w roku.

Monitorowanie i ocena realizacji planowanej zabudowy wymaga określenia podstawowych grup wskaźników. Mogą być one sporządzane w kategoriach dotyczących presji na środowisko, emisji i imisji do powietrza, ładunku przestrzennego. Proponuje się następujące grupy wskaźników służących analizie jakości środowiska:

- jakość wody w sieci wodociągowej (klasa),
- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- ilość ścieków odprowadzanych z analizowanego obszaru,
- jakość gleb,
- jakość (zanieczyszczenie) powietrza,
- udział instalacji ogrzewanych w oparciu o paliwa ekologiczne lub odnawialne źródła energii w ogólnym wytwarzaniu energii (%),
- gospodarowanie odpadami - poziom odzysku odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do całkowitej ilości tych odpadów zawartych w odpadach komunalnych (%),
- udział poszczególnych form użytkowania gruntu w stosunku do całkowitej powierzchni analizowanego obszaru (%),
- jakości powierzchni biologicznej - m.in. liczba nasadzeń drzew na analizowanym terenie (szt.), liczby wyciętych/posadzonych drzew, powierzchni wyciętych/posadzonych krzewów,

- jakość klimatu akustycznego (dB).

Zgodnie z art. 25 ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., w celu uniknięcia powielania monitorowania w myśl zasady Dyrektywy 2001/42/WE w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko wpływ ustaleń tego projektu na środowisko przyrodnicze w zakresie jakości poszczególnych elementów przyrodniczych i komponentów środowiska, dotrzymany standardów jego jakości, występowania obszarów przekroczeń, występujących zmian jakości elementów przyrodniczych i przyczynach tych zmian kontrolowane są w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prowadzonego monitoringu prezentowane są corocznie w Raportach o stanie środowiska województwa, wydawanych w formie ogólnodostępnej publikacji.

Istnieje szereg instytucji, które zajmują się badaniem poszczególnych elementów środowiska oraz zmian w nim zachodzących. Są to m.in.: zarząd dróg, starostwo powiatowe, Lasy Państwowe, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej i inne. Źródłami danych mogą też być: Wojewódzka Baza Danych (prowadzona przez Marszałka Województwa), źródła administracyjne wynikające z obowiązków sprawozdawczych lub zapisów ustawowych (decyzje, zezwolenia, pozwolenia), badania statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego.

Szczegółowy zakres obowiązków i problematyka badań zostanie określona na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

4. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Ze względu na położenie geograficzne gmina Jastków (leży w odległości około 80 km od granicy państwa), szereg zasad z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego, wprowadzonych w dokumentach planistycznych oraz zasięg oddziaływań projektowanych zmian w istniejącym zagospodarowaniu, nie przewiduje się aby realizacja zapisów analizowanego *Planu* mogła spowodować transgraniczne oddziaływania na środowisko.

5. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

5.1. Istniejący stan środowiska

5.1.1. Położenie

Gmina w przeważającej części położona jest w północno-wschodniej części Płaskowyżu Nałęczowskiego stanowiącego subregion Wyżyny Lubelskiej w pasie wyżyn południowopolskich, jedynie północna część gminy należy do Wysoczyzny Lubartowskiej zaliczanej do Niziny Południowopolskiej w pasie nizin środkowopolskich. Północna krawędź Płaskowyżu Nałęczowskiego, będąca krawędzią Wyżyny Lubelskiej, stanowi granicę między tymi jednostkami, w granicach gminy przebiega ona równoleżnikowo.

Obszar objęty opracowaniem obejmuje działkę ewidencyjną nr 185 położoną w Dąbrowicy, o powierzchni ok. 1735 m².

5.1.2. Powierzchnia ziemi

Ukształtowanie powierzchni gminy jest dość urozmaicone, co jest efektem podatności na erozję lessu dominującego w podłożu. Najwyżej położona jest środkowa część gminy będąca międzyrzeczem Ciemięgi i Czechówki. Kulminacja wierzchowiny lessowej w rejonie wsi Tomaszowice osiąga wysokość 239 m n.p.m. Najniżej położone jest dno doliny Ciemięgi przy

wschodniej granicy gminy, na wysokości 185 m n.p.m. Deniwelacja wynosi 54 m, ale najczęściej różnice wysokości względnych wynoszą 25-45 m. Średnie nachylenia powierzchni wynoszą 1,8 - 4,5°, jednak nachylenie zboczy doliny Ciemięgi sięga miejscami nawet 20°.

Doliny Ciemięgi i Czechówki oraz płaskie obszary wierzchowinowe północnej krawędzi Wyżyny Lubelskiej są zasadniczymi elementami rzeźby. Od zboczy dolin rzecznych rozprzestrzenia się system dolin denudacyjnych i młodych rozcięć erozyjnych w postaci wąwozów lessowych o stromych ścianach i wąskich dnach. Owalne zagłębienia bezodpływowe, tzw. wymoki, koncentrują się w okolicach Ożarowa, Kol. Miłocin i Natalina. Charakterystyczne dla gminy są tzw. głębocznice.

Rzeźba terenu w granicach opracowania nie stanowi ograniczenia w przypadku lokalizacji zabudowy.

5.1.3. Budowa geologiczna i surowce mineralne

W obrębie gminy występują osady wszystkich formacji geologicznych, ale ponieważ utwory przedmezozoiczne nie mają odzwierciedlenia w krajobrazie gminy i nie warunkują zagospodarowania przestrzennego obszaru, scharakteryzowano tu jedynie młodsze utwory.

Dla krajobrazu gminy główne znaczenie posiadają skały paleocenu i górnej kredy, w których wyżłobione są największe doliny rzeczne Ciemięgi i Czechówki. Na rzeźbę terenu nie wpływają utwory trzeciorzędowe (piaski i mułki oligoceńskie), a minimalnie utwory glacialne i fluwioglacialne (gliny zwałowe, miejscami porozdzielane żwirami, piaskami ze żwirami, mułkami i drobnymi piaskami). Czwartorzędowe osady Płaskowyżu Nałęczowskiego związane są ze zlodowaczeniem środkowopolskim. Podczas zlodowaczenia bałtyckiego na Płaskowyżu osadził się less, który pokrywa całą powierzchnię gminy, z wyjątkiem dolin rzecznych. Miąższość pokrywy lessowej na terenie gminy wynosi 5 - 15 m. Doliny rzeczne pokryte są przeważnie holocenijskimi mułkami oraz piaskami i żwirami rzecznyymi.

W granicach opracowania nie występują złoża surowców mineralnych.

5.1.4. Gleby

Pokrywa glebowa gminy jest słabo zróżnicowana pod względem typologicznym. Przeważają lessy i utwory lessowate. Tylko w dolinach rzecznych występują utwory organogeniczne (torfy, mursze, osady torfowo-mułowe i mułowo-torfowe). Utwory lessowe stanowią skałę macierzystą dla gleb płowych, brunatnych właściwych oraz brunatnych wyługowanych i kwaśnych. Gleby brunatne stanowią naturalne siedliska ciepłolubnych lasów liściastych, o czym świadczą zachowane fragmenty dąbrów i grądów. Stożki napływowe u wylotu suchych dolin i wąwozów, podnóża stromych zboczy i częściowo dna suchych dolin pokryte są bardzo żyznymi deluwiami lessowymi. W dolinie Ciemięgi przeważają gleby mułowo-torfowe, a oprócz nich występują gleby glejowe i mułowe. W dolinach Czechówki i Łazęgi dominują mady. Najmniejszą powierzchnię zajmują gleby glejowe. Stanowią one naturalne siedliska roślinności torfowiskowej i olsowej, natomiast mady - zbiorowiska roślinności łąkowej.

Gmina Jastków zakwalifikowana została do pierwszego stopnia ochrony przeciwoerozyjnej. Silną erozją gleby zagrożone jest 62,1% powierzchni gminy. Podatność na erozję gleb wytworzonych na utworach lessowych jest bardzo widoczna w okresie roztopów wiosennych i po burzowych opadach letnich. Tworzy się wówczas na zboczach sieć rozmytych żłobin, wyrw i wąwozów, a w dolinach i zagłębieniach terenowych następuje akumulacja namułów. Silna erozja i związana z nią degradacja gruntów obniża wysoką wartość użytkową gleb. Woda spływająca po powierzchni jest odbiornikiem nie tylko materiału glebowego, ale również składników pokarmowych.

W granicach opracowania występują grunty orne klasy RIIIb, które podlegają ochronie.

5.1.5. Wody

Wody powierzchniowe

Gmina Jastków znajduje się w dorzeczu Bystrzycy. Dość ubogą sieć rzeczną stanowią Ciemięga i Czechówka oraz ich dopływy: Motyczanka, Struga Tomaszowicka i Łazęga. Około 80% powierzchni gminy znajduje się w zlewni Ciemięgi, część południowa znajduje się w zlewni Czechówki, a północna - w zlewni Mininy.

Największą rzeką w gminie jest Ciemięga. Przepływa ona 20 km w granicach gminy Jastków. Dorzecze Ciemięgi ma postać wąskiego, wydłużonego równoleżnikowo pasa, który w granicach gminy Jastków zajmuje powierzchnię ok. 90 km². Górny odcinek doliny Ciemięgi w latach 70-tych XX w. został przesuszony gęstą siecią rowów melioracyjnych, które obecnie z powodu złego stanu technicznego nie spełniają już swojego zadania, co jest korzystne z przyrodniczego punktu widzenia. Od Jastkowa rzeka płynie wąskim korytem i nie przyjmuje żadnych strug wodnych, poza ciekami pojawiającymi się podczas roztopów lub nawalnych deszczy.

Dorzecze Czechówki ma powierzchnię 78,6 km², z czego 25 km² znajduje się w granicach gminy. Dolina Czechówki jest głęboka, ze stromymi zboczami. Teren zlewni jest całkowicie pozbawiony kompleksów leśnych. Z uwagi na istnienie ujęcia wód podziemnych dla miasta Lublina, Czechówka jest coraz mniej zasobna w wodę. Jej największym dopływem jest Łazęga, która ma długość 4 km. Jej dolina jest wykorzystywana jako pastwiska.

Na terenie gminy, według inwentaryzacji przyrodniczej, znajdowało się 7 kompleksów lub większych pojedynczych stawów:

- w Ożarowie o łącznej powierzchni 7,5 ha, w bocznej dolinie Ciemięgi,
- w Panieńszczyźnie o powierzchni 5 ha, w dolinie prawego dopływu Ciemięgi,
- w Snopkowie w dolinie Ciemięgi,
- staw "Wymokłe" o powierzchni 0,60 ha w Tomaszowicach,
- oczko wodne o powierzchni 0,15 ha w Sieprawicach,
- staw o powierzchni 0,10 ha w Kolonii Dąbrowica,
- staw o powierzchni 0,35 ha w Dąbrowicy.

W rejonie Snopkowa znajduje się duża liczba prywatnych stawów hodowlanych. Budowane najczęściej sposobem gospodarczym, niezgodnie z obowiązującymi przepisami i wymogami racjonalnej gospodarki wodnej, powodują spływ wód gruntowych z okolicznych terenów łąkowych i nadmierne ich przesuszanie. Istnienie stawów w dolinie Ciemięgi wpływa jednak na wyrównanie przepływów w cieku, tworzenie specyficznego mikroklimatu, często zapobiega erozji dennej i brzegowej w korycie rzeki, oddziałuje również, na jakość wody w rzece poprzez zatrzymanie biogenów i sedymentację zawiesin. Konieczne jest uregulowanie wymogów płynących z obowiązujących przepisów w zakresie istnienia i powstawania nowych zbiorników i podjęcie działań zapewniających ochronę walorów przyrodniczych i krajobrazowych zlewni Ciemięgi.

Zgodnie z podziałem zawartym w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” teren gminy położony jest w obrębie następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- a) Bystra (RW20000623899),

- b) Ciemięga (RW20000624689),
- c) Czechówka (RW200006246729),
- d) Kurówka do Białki (RW20000623923),
- e) Minina do Ciemięgi (RW20001024921).

Obszar objęty projektem znajduje się w granicach JCWP Czechówka (RW20006246729), dla której określono następujące parametry:

- status JCWP – silnie zmieniona część wód,
- JCWP jest monitorowana – tak,
- stan/potencjał ekologiczny – słaby potencjał ekologiczny,
- stan chemiczny – brak danych,
- stan ogólny – zły,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – zagrożona,
- JCWP przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi – nie,
- JCWP przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych – nie,
- obszary wyznaczone jako tereny wrażliwe na mocy dyrektywy 91/271/EWG – tak,
- obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie – nie,
- obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym – nie,
- wyznaczone cele środowiskowe:
 - umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [fosforany, IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D,
 - dobry stan chemiczny,
- odroczenie w czasie terminu osiągnięcia celu środowiskowego (odstępstwo czasowe w trybie art. 4 ust. 4 RDW) – tak,
- termin osiągnięcia celu środowiskowego – do 2027 r.,
- uzasadnienie odstępstwa czasowego (w trybie art. 4 ust. 4 RDW) – warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE),
- ustalenie mniej rygorystycznego celu środowiskowego (odstępstwo w trybie art. 4 ust. 5 RDW) – tak,
- uzasadnienie odstępstwa polegającego na złagodzeniu celów środowiskowych (w trybie art. 4 ust. 5 RDW) – potrzeba społeczno-ekonomiczna zaspokajana przez źródło presji antropogenicznej determinującej na stan wód w stopniu zagrażającym osiągnięciu celów środowiskowych,

- czy w obrębie JCWP planowane są inwestycje spełniające przesłanki odstępstwa z art. 4 ust. 7 RDW (wg stanu na 2021 rok) – nie.

Zgodnie z „Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” celem środowiskowym dla naturalnych JCWP o dobrym stanie jest co najmniej utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego. Dla silnie zmienionych części wód o złym stanie celem środowiskowym jest ochrona oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu, tak aby osiągnięty został dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Wody silnie zmienione to jednolite części wód, które uległy fizycznemu przekształceniu na skutek działalności człowieka.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń wód na opisywanym obszarze należą ścieki bytowo-gospodarcze pochodzące z gospodarstw nieobjętych kanalizacją, zanieczyszczenia rolnicze, komunikacyjne, przemysłowe i deszczowe.

Wody podziemne

Wody podziemne występują w trzech piętrach wodonośnych związanych z utworami czwartorzędu, trzeciorzędu i kredy. Na prawie całym obszarze gminy tworzą one jeden zbiornik wodonośny o swobodnym zwierciadle wody, wykazujący ścisły związek z rzeźbą terenu. W obszarze źródłiskowym Ciemięgi i Czechówki występują wody czwartorzędowe utrzymujące się w osadach piaszczystych podścielonych glinami zwałowymi. Zwierciadło tego poziomu jest ustabilizowane kilka lub kilkanaście metrów powyżej zwierciadła poziomu kredowego.

Skały kredowe i plejstocieńskie, w których krążenie wód możliwe jest dzięki istnieniu różnego typu szczelin, tworzą główny zbiornik wodny. Głębokość występowania wód tego poziomu jest silnie zróżnicowana, ściśle związana z rzeźbą terenu. W dnach dolin woda występuje bardzo płytko, tworząc tereny stale lub okresowo podmokłe. Jakość tych wód jest niska ze względu na silne zanieczyszczenie bakteriologiczne. W strefach zboczowych wody zalegają na głębokości kilku metrów, na wierzchołkach głębokość występowania wód waha się od 15 do 30 metrów osiągając najgłębszy poziom w rejonie Helenówki - ok. 40m. W obszarach pozadolinnych wody podziemne odznaczają się dobrą jakością i nie wymagają uzdatniania. Zwierciadło swobodne stabilizuje się na poziomie ok. 180 m n.p.m.

Analizowany teren leży w obrębie głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) nr 406 „Niecka Lubelska” (Lublin), którego szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 230000 m³/d. Jest to zbiornik szczelinowo-porowy, a warstwami wodonośnymi są spękane utwory górnokredowe.

Zgodnie z podziałem zawartym w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” gmina Jastków położony jest w obrębie trzech jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) oznaczonych kodami: PLGW200075, PLGW200088, PLGW200089.

Obszar objęty projektem znajduje się w granicach JCWPd PLGW200089.

Dla JCWPd PLGW200089 określono następujące parametry:

- JCWP jest monitorowana – tak,
- stan chemiczny – dobry,
- stan ilościowy – dobry,
- stan JCWPd – dobry,
- ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych – niezagrażona,

- JCWPd przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi – tak,
- cele środowiskowe: dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy,
- odstępstwo z tytułu art. 4.4 RDW - odstępstwo czasowe – nie,
- odstępstwo z tytułu art. 4.5 RDW – mniej rygorystyczny cel – nie.

5.1.6. Atmosfera i klimat

Klimat tego obszaru kształtują w zasadzie dwa rodzaje mas powietrza: polarno-morskie oraz polarno-kontynentalne, których sumaryczna częstość pojawiania się wynosi 91% ogólnej frekwencji mas powietrza. Obszar znajduje się też pod okresowym wpływem powietrza arktycznego, przynoszącego zwykle ochłodzenie oraz powietrza tropikalno-kontynentalnego, które stanowi 2% ogólnej frekwencji pojawiania się mas powietrza.

Średnie roczne ciśnienie w gminie wynosi 1015 -1016 mb. Wiatry wieją głównie z kierunków południowo-zachodniego, zachodniego i południowego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0-3,5 m/s. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,6-7,8°C. Najzimniejszy jest styczeń (-4,2°C), najcieplejszy lipiec (18,6°C). Roczne amplitudy sięgają 23,8-24°C. Okres z temperaturą optymalną dla człowieka (średnia temperatura dobową 18-22°C) trwa 40-42 dni. Okres wegetacyjny z temperaturami powyżej 5°C trwa 210-220 dni.

Wilgotność względna powietrza wynosi ok. 68%. Roczne parowanie potencjalne ok. 860 mm znacznie przekracza roczny opad - 560-600 mm. Najobfitsze opady występują w lipcu, a najmniejsze w styczniu.

Największy wpływ na cechy klimatu lokalnego ma rzeźba. Wyraźne zróżnicowanie klimatyczne występuje pomiędzy dolinami rzecznyymi i terenami wierzchowinowymi. Zarysowuje się lokalne zróżnicowanie podstawowych elementów meteorologicznych w zależności od nachylenia terenu i ekspozycji.

Równoleżnikowy przebieg doliny Ciemiegi stwarza bardzo korzystne warunki do przewietrzania ciągów zabudowy z uwagi na przewagę południowo-zachodnich i zachodnich wiatrów.

Najkorzystniejsze warunki klimatyczne dla rekreacji występują w strefie północnego zbocza doliny Ciemiegi pomiędzy Jastkowem i Snopkowem oraz w terenach przyleśnych Kol. Podleśna i Majdanu Snopkowskiego.

Monitoring środowiska prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie w 2022 r. kwalifikuje obszar gminy do strefy lubelskiej. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2022).

Tabela 1. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji											
SO ₂	NO ₂	pył PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	As	Cd	Ni	BaP	pył PM2,5
A	A	C	A	A	A	A	A	A	A	C	A

Tabela 2. Klasyfikacja stref z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Symbol klasy strefy dla poszczególnych substancji		
SO ₂	NO _x	O ₃
A	A	A

Głównymi emitorami zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy są:

- zorganizowane źródła emitujące zanieczyszczenia w czasie procesów energetycznego spalania paliw oraz przemysłowych procesów technologicznych (tzw. emisja punktowa),
- środki transportu samochodowego (tzw. emisja liniowa),
- paleniska i kotłownie indywidualnych systemów grzewczych, budynków (tzw. emisja powierzchniowa).

Zanieczyszczenia powietrza w dużej mierze pochodzą z terenów sąsiednich, zwłaszcza z Lublina.

Hałas

Główne rodzaje hałasu na terenie gminy:

- hałas od środków transportu (komunikacyjny),
- hałas w przemyśle (przemysłowy),
- hałas w pomieszczeniach mieszkalnych, użyteczności publicznej i terenach wypoczynkowych (komunalny).

5.1.7. Szata roślinna, świat zwierzęcy i różnorodność biologiczna

Szata roślinna

Zróznicowanie szaty roślinnej stanowi wypadkową czynników siedliskowych jak podłoże geologiczne ukształtowanie powierzchni, warunki wilgotnościowe oraz klimat. Różnorodność florystyczną opisywanego obszaru tworzą następujące grupy ekosystemów: lasy, zbiorowiska roślinności wodnej, szuwarowej i torfowiskowej, użytków zielonych, a także drzewa przydrożne, różne formy zieleni ozdobnej towarzyszące zabudowie mieszkaniowej, zieleń parkowa założeń parkowo-dworskich oraz roślinność użytkowa pól uprawnych i ogrodów. Z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego gminy największą rolę odgrywają lasy, zbiorowiska roślinne towarzyszące dolinom rzecznych i terenom podmokłym oraz parki podworskie.

Pierwotnie wąwozy i zbocza doliny Ciemięgi pokryte były przez lasy lipowe z domieszką grabu, osiki, wiązu pospolitego, klonu zwyczajnego, jawora i sosny. Obecnie lasy zajmują zaledwie 4,7% powierzchni gminy. Tak znaczne wylesienie obszaru zostało spowodowane występowaniem urodzajnych gleb lessowych w dolinie Ciemięgi. Lasy zachowały jednak skład gatunkowy zbliżony do naturalnego - zwłaszcza w warstwie krzewów i runa.

Lasy w postaci zwartych kompleksów występują tylko w postaci niewielkich powierzchni na wschód od Miłocina, na południowy zachód od Moszenek, na północny zachód od Ługowa, na północ od Snopkowa, na północ od Jastkowa oraz w rejonie Dębówki. Występują w czterech typach siedliskowych:

- a) lasy siedlisk mokrych i wilgotnych występują w dolinie rzeki Ciemięgi i dolinie Strugi Tomaszowickiej,
- b) zbiorowiska zaroślowe występują w dolinach rzek – głównie na obrzeżach olsów,
- c) grądy grabowe z domieszką dębu występują głównie na wierzchołkach – zajmują one stosunkowo małą powierzchnię,
- d) ciepłolubne zbiorowiska zaroślowe występują na stokach wąwozów i miedzach.

W wodach stojących (stawach, dołach potorfowych oraz niektórych rowach melioracyjnych) oraz rzekach Ciemiędze, Strudze Tomaszowickiej i Czechówce, występują niewielkie zbiorowiska roślinności wodnej zanurzonej i pływającej o powierzchni od kilku do kilkudziesięciu metrów kwadratowych.

Na obrzeżach i w korytach rzek oraz obniżeniach terenu okresowo zalewanych przez wody występują zbiorowiska szuwarowe i bagienne

Zbiorowiska użytków zielonych występują głównie w dolinach rzeki Czechówki, Ciemięgi i jej dopływu - Strugi Tomaszowickiej. Odznaczają się one dużą różnorodnością i obejmują zbiorowiska trawiaste i pastwiskowe.

Agrocenozy zdominowane są przez typowe chwasty upraw zbożowych i okopowych. Do pierwszej grupy należy zaliczyć miotłę zbożową, marunę bezwoną, powój, przytulię czepną, przetaczniki *Veronica* sp., fiołek polny, niezapominajkę polną. W uprawach okopowych dominują włośnice, prosownica jednostronna, komosa biała, rdest plamisty i kolankowaty i szarłat szorstki. Miedze, pobocza dróg porastają gatunki synantropijne i umiarkowanie ciepłolubne: pyleniec pospolity, cykoria podróżnik, wrotycz polny, krwawnik pospolity, nawłóć późna, pokrzywa zwyczajna, jaskier rozłogowy, babka zwyczajna, powój pospolity, wrotycz pospolity, nostrzyk żółty, świerzbica polna, jaskier ostry, mniszek lekarski, trzcinnik pospolity, koniczyna biała, życica trwała, marchew zwyczajna, szczaw kędzierzawy, bniec biały, oset kędzierzawy.

Na terenie gminy stwierdzono występowanie 25 gatunków roślin objętych ochroną prawną, 16 gatunków rzadkich w skali kraju lub regionu oraz 24 gatunki zaliczone do grupy rzadkich lub zagrożonych na obszarze gminy. Te ostatnie to głównie rośliny związane z siedliskami silnie uwilgotnionymi, a z powodu obniżenia poziomu wód na terenie gminy Jastków gruntowych zagrożone są wyginięciem.

Na obszarze objętym opracowaniem występują grunty rolne oraz zieleń nieurządzona.

Świat zwierzęcy

Fauna ssaków jest stosunkowo uboga i typowa dla obszarów wiejskich z przewagą użytków rolnych. Liczną grupę ssaków występującą na całym obszarze opracowania stanowią gryznie związane głównie z terenami rolniczymi i siedliskami ludzkimi, t. j.: nornik zwyczajny, mysz polna, nornica ruda, ponadto występują: jeż zachodni, kret, ryjówka, zając szarak, lis, sarna, dzik, nietoperze (gacek brunatny, gacek szary, nocek duży, borowiaczek, mopek).

Płazy i gady, które mogą występować na tym terenie to m.in.: traszka zwyczajna, grzebiuszka ziemna, ropucha zielona, żaba trawna oraz kumak nizinny, jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, zaskroniec.

Ptaki to m.in.: dzięcioły, żuraw, myszołów zwyczajny, kania ruda, podgorzałka i pustułka oraz gatunki pospolite tj.: wróbel, mazurek, kopciuszek, szpak, makolągwa, sroka, wrona.

Różnorodność biologiczna

Największa różnorodność siedliskowa i gatunkowa występuje w obrębie Przyrodniczego Systemu Gminy Jastków (PSM, nazywany zamiennie ESOCH). System tworzą elementy o różnej wielkości i randze:

1. Korytarze Ekologiczne, spełniające w systemie podwójną rolę:

- a) przemieszczania się materii i puli genowej pomiędzy węzłami ekologicznymi, a więc od ich drożności będzie w przyszłości zależeć, jakość całego układu, ich wewnętrzna organizacja;
- b) bezpośredniego oddziaływania na tereny sąsiednie, antropogenicznie przekształcane w wyniku rolniczego użytkowania lub chaotycznej zabudowy mieszkaniowej to często niedoceniana rola tych obszarów, lecz godna podkreślenia, szczególnie w obszarach ubogich lub wskazywanych do zwiększenia bioróżnorodności.

Korytarze ekologiczne powinny zachować naturalną drożność i strukturę środowiska, a wszelkie działania w tych obszarach i ich bezpośrednim sąsiedztwie powinny być podporządkowane zapewnieniu ich drożności.

Dolina Ciemięgi, której przyrodniczą i krajobrazową oś stanowi wilgotne łąkowo – olsowe dno doliny obfitujące w przyboczowe wysięki, jest głównym komponentem ważnego transwojewódzkiego korytarza ekologicznego wschód-zachód łączącego przez rzekę Ciemięgę i Bystrą - Wisłę, oraz rzekę Bystrycę, która jest lewobrzeżnym dopływem Wieprza.

Wzdłuż całej doliny górnej Ciemięgi występuje niezwykle nagromadzenie rzadkich roślin łąkowych i wodnych, a także leśnych występujących w niewielkich fragmentach olsów tam rosnących. Nagromadzenie roślin wodnych jest szczególnie duże wokół stawów w Ożarowie będących miejscem bytowania wielu gatunków zwierząt zwłaszcza ptaków.

W strefie Wierzchowiny Miłocińsko – Tomaszowickiej znajduje się jeden z korytarzy ekologicznych o znaczeniu lokalnym. Przechodzi po rzece Ciemiędze od łąk w pobliżu Ożarowa, a następnie przez las w Motyczu Leśnym. Tam rozgałęzia się, z czego jedna odnoga idzie poprzez fragmenty lasów koło Motycza Leśnego, a następnie po rzece Motyczance wraca w granice gminy Jastków. Przechodzi przez park podworski w Tomaszowicach. Zamyka się na rzece Ciemiędze, w miejscu gdzie Motyczanka uchodzi do Ciemięgi.

Od tego korytarza odchodzi w Tomaszowicach przez park podworski odnoga drugiego korytarza, która następnie idzie przez aleję lipową rosnącą wzdłuż drogi Lublin -Nałęczów. Ten korytarz ekologiczny nie ma dalszego połączenia. Rzeką Łazęgą biegnie korytarz ekologiczny. Czechówka stanowiąca dawniej ważne pasmo przemieszczania się gatunków obecnie utraciła te funkcje ze względu na zbyt duży wpływ czynników antropogenicznych.

2. Węzły Ekologiczne, które pełnią zasadniczą rolę dla zasilania gatunkowego przyrodniczego systemu gminy;

W miejscach szczególnego skoncentrowania występowania roślin i zwierząt można wyróżnić 5 węzłów o znaczeniu lokalnym:

- a) na olsach w dolinie Ciemięgi na wschód od Ożarowa - węzeł leśny,
- b) w lesie świeżym na północny-zachód od Ługowa - węzeł leśny,
- c) na stawach i łąkach w Ożarowie - węzeł wodny,
- d) w dolinie Ciemięgi w okolicach Sługocina - węzeł łąkowy,
- e) w dolinie Ciemięgi w okolicach Sieprawic - węzeł łąkowy.

W Dolinie Środkowej Ciemięgi, będącej elementem transwojewódzkiego korytarza ekologicznego można wyróżnić 2 węzły ekologiczne o znaczeniu regionalnym i w dodatku oba

poliekosystemowe. Jeden z nich znajduje się na olsie, stawach i łąkach w okolicy Jastkowa. Jest to węzeł leśno – łąkowo – wodny. Drugi węzeł poliekosystemowy, łąkowo – bagienno – kserotermiczny znajduje się na granicy z gminą Niemce we wschodniej części strefy.

Na północ od Snopkowa znajdują się Jary Snopkowskie - system silnie porozcinanych wąwozów, które obecnie zalesione stanowią obszar występowania cennych gatunków roślin i zwierząt.

W lesie świeżym na wschód od Miłocina znajduje się węzeł ekologiczny o znaczeniu lokalnym. Znajduje się tam nagromadzenie rzadkich i chronionych roślin leśnych. Na "Łąkach Bocian" i w pobliskim olsie znajduje lokalny węzeł łąkowy.

W obszarze Krawędzi Wyżyny Lubelskiej położony jest jedyny większy kompleks leśny w gminie Jastków. Znajduje się w nim wiele rzadkich gatunków roślin leśnych. Las ten jest ważnym węzłem ekologicznym o znaczeniu regionalnym.

Fragment obszaru objętego opracowaniem obejmujący zieleń nieurządzoną rosnącą wzdłuż drogi gminnej położony jest w granicach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCH).

Formy ochrony przyrody na terenie gminy Jastków

Ze względu na niewielką lesistość i duży udział użytków rolnych w granicach gminy niewielkie obszary objęte są ochroną prawną ze względu na walory przyrodnicze. Należą do nich:

1. **Obszar Chronionego Krajobrazu "Dolina Ciemięgi"** - w 1990 r. do systemu obszarów chronionych włączona została dolina Ciemięgi na odcinku od Snopkowa do Sobianowic. Do gminy Jastków należy zaledwie 9,7% powierzchni jego obszaru. Dolinę górnej Ciemięgi objęto ochroną ze względu na walory przyrodnicze.
2. **Pomniki przyrody:**
 - a) aleja lip drobnolistnych (*Tilia mordata*) o dobrze zachowanych koronach (w momencie utworzenia liczyła 160 lip, obecnie według danych RDOŚ składa się ze 140 drzew, według danych z Urzędu Gminy 137),
 - b) modrzew europejski (*Larix decidua*) o obwodzie pnia 331 cm, rośnie w parku podworskim w Tomaszowicach,
 - c) 2 kasztanowce zwyczajne (*Aesculus hippocastanum*) o dobrze zachowanych koronach (4 kasztanowce w momencie utworzenia) o obwodach pni 337-418, rosną w parku podworskim w Tomaszowicach,
 - d) modrzew europejski (*Larix decidua*) o obwodzie pnia 306 cm, rośnie w zabytkowym zespole dworsko-parkowym w Tomaszowicach Kolonia,
 - e) orzech czarny (*Juglans nigra*) o obwodzie pnia 250 cm, rośnie w zabytkowym zespole dworsko-parkowym w Tomaszowicach Kolonia.

Obszar objęty opracowaniem położony jest w odległości ok. 4,7 km od granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”.

5.1.8. Krajobraz

Gmina Jastków charakteryzuje się bardzo niskim wskaźnikiem lesistości na tle obszaru województwa lubelskiego. Z ogólnej powierzchni gminy wynoszącej 11376 ha, 10080 ha (88,6%) stanowią użytki rolne. Grunty orne zajmują powierzchnię 9130 ha, a użytki zielone 950 ha. Powierzchnia lasów na terenie gminy wynosi 542 ha (4,7%). Lasy w postaci zwartych

kompleksów występują tylko w postaci niewielkich powierzchni na wschód od Miłocina, na południowy zachód od Moszenek, na północny zachód od Ługowa, na północ od Snopkowa, na północ od Jastkowa oraz w rejonie Dębówki.

Osią przyrodniczo – krajobrazową obszaru jest dolina Ciemięgi, w której dominują użytki zielone.

W pobliżu granic miasta Lublin następuje silny rozwój terenów mieszkaniowych, który powoduje zmianę istniejącego krajobrazu rolniczego na krajobraz podmiejski.

5.1.9. Zabytki i dobra materialne

W granicach opracowania nie występują obiekty lub obszary wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego, gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

5.1.10. Obecne użytkowanie terenu

Obszar objęty opracowaniem obejmuje jedną działkę położoną w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica. Działka jest obecnie niezabudowana, użytkowana rolniczo a przy jej wschodniej granicy (wzdłuż drogi) znajduje się niewielki fragment zieleni nieurządzonej.

5.2. Potencjalne zmiany istniejącego stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

Na skalę istniejących przeobrażeń środowiska w granicach objętych *Planem* wpływ miały: antropogeniczne przekształcenia w abiotycznych elementach środowiska, zmiana różnorodności występujących zbiorowisk roślinnych i stopień przekształcenia szaty roślinnej oraz działania powodujące zanieczyszczenie środowiska lub mogące być źródłem takich zanieczyszczeń.

Analizowany *Plan*, odpowiadając na potrzeby społeczne, wyznacza nowy teren przeznaczony pod lokalizację zabudowy zagrodowej. W przypadku niezrealizowania postulatów projektowanego dokumentu nie wystąpią zmiany stanu środowiska oraz aktualnego użytkowania. Teren pozostanie w dotychczasowym użytkowaniu.

6. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM

Przy zachowaniu wszystkich ustaleń zawartych w projektowanym dokumencie oraz uwarunkowań wynikających z obowiązującego prawa nie przewiduje się wystąpienia znaczących oddziaływań, rozumianych jako przekroczenia określonych prawem standardów jakości środowiska, zagrożenia dla obszarów przyrodniczo cennych, w tym dla celu i przedmiotu ochrony obszarów Natura 2000 oraz ich integralność.

Potencjalne obciążenie środowiska spowodowane działalnością gospodarczą, która może być realizowana na tym terenie w przyszłości musi być ograniczone do minimum poprzez przestrzeganie zasad określonych w przepisach szczegółowych i opracowaniach planistycznych oraz procedur przewidzianych do stosowania w procesie przygotowania inwestycji do realizacji.

Szczegółowy opis i wpływ ustaleń projektowanego dokumentu na poszczególne elementy środowiska został zaprezentowany w rozdziale 9. Przewidywane oddziaływania.

7. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCE OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE NA PODSTAWIE USTAWY Z DNIA 16 KWIEŃNIA 2004 R. O OCHRONIE PRZYRODY

W obrębie gminy Jastków nie stwierdzono istotnych zmian związanych ze środowiskiem. Istnieje natomiast realne zagrożenie pogorszenia stanu jakości wód podziemnych w przypadku nie podjęcia środków zaradczych, polegających na uporządkowaniu systemu gospodarki ściekowej. Ponadto należy zwrócić uwagę na zmiany zachodzące wzdłuż ciągów komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu. Występuje tam zagrożenie przekroczenia progowych dopuszczalnych poziomów hałasu, a także znaczny wzrost emisji liniowej zanieczyszczeń do powietrza.

Problemami środowiska przyrodniczego gminy są:

- rozproszone i obszarowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych. Nadal z dużej części obszaru gminy ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych. W wielu przypadkach są one wykonane niezgodnie z obowiązującymi przepisami w tym zakresie, wskutek czego zanieczyszczenia przenikają do wód powierzchniowych i podziemnych. Innym ogniskiem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są wody spływające z rejonów pól uprawnych. Powodem takiego stanu rzeczy jest fakt, iż na terenie gminy rolnictwo posiada charakter intensywny o wysokiej wydajności plonów, do czego przyczynia się między innymi stosowanie nawozów mineralnych azotu, fosforu. Powodują one powstawanie w środowisku wodnym substancji biogenych, które wpływają na zwiększenie eutroficzności zarówno cieków płynących jak i stojących. Ogniskiem zagrożeń dla wód mogą być również niespodziewane zdarzenia losowe w postaci awarii przemysłowych lub wypadków komunikacyjnych powstałych bezpośrednio przy ciekach wodnych;
- zanieczyszczenia powietrza w gminie, emisja przemysłowa – wysoka, pochodzi w większości z obiektów przemysłowo-usługowych zlokalizowanych na terenie miasta Lublin. Lokalne zakłady przemysłowo – usługowe o znacznie mniejszej skali oddziaływań skupiają się w pobliżu miejscowości: Natalin, Marysin, Barak, Dębówka, Dąbrowica oraz pasmowo wzdłuż trasy Lublin – Warszawa;
- z uwagi na użytkowanie małych kotłowni przydomowych emisja niska jest najbardziej odczuwalna w okresie zimowym w obrębie zwartych terenów mieszkaniowych.

8. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU

Podstawowym celem ochrony środowiska, ustanowionym na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, które zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu jest ochrona zasobów środowiska (wód, powietrza, powierzchni ziemi, zwierząt i roślin). Aby ochrona zasobów środowiska mogła być prawidłowo realizowana, równoległe do procedury planistycznej przeprowadzono procedurę strategicznej oceny oddziaływania na środowisko elementem, której jest niniejsza *Prognoza*.

Analizowany projekt *Planu* uwzględnia cele, wytyczne i ustalenia opracowań strategicznych i planistycznych, które zostały sporządzone na poziomie nie tylko lokalnym, ale i wojewódzkim. Odpowiada on podstawowym zaleceniom polityki ekologicznej państwa, której cele i priorytety zharmonizowane są z wymaganiami Unii Europejskiej (dlatego też oceniając uwzględnienie przez projektowany dokument celów oraz sposobów ochrony środowiska w odniesieniu do prawa krajowego zostanie spełniony warunek oceny w odniesieniu do

szczebla międzynarodowego, którego dokumenty ze swojej istoty są bardzo ogólne oraz do prawa wspólnotowego, które znalazło swoje odpowiedniki w prawie polskim).

Przedmiotowy projekt uwzględnia cele ochrony środowiska, które stanowią priorytety w skali Unii Europejskiej i wpisują się w cel 6. Wspólnotowego programu działań w zakresie środowiska naturalnego. Do najważniejszych wyzwań w dziedzinie ochrony środowiska na szczeblu wspólnotowym należą działania na rzecz zapewnienia realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Jest to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Przestrzeganie zasady zrównoważonego rozwoju było priorytetem podczas prac nad *Planem*.

Z punktu widzenia projektowanego dokumentu szczególnie ważne są cele ustanowione w Dyrektywie 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, tzw. Ramowej Dyrektywie Wodnej (RDW). Nadrzędnym celem RDW jest osiągnięcie dobrego stanu wszystkich wód do 2015 roku. Transpozycja zapisów RDW do prawodawstwa polskiego nastąpiła przede wszystkim poprzez ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne wraz z jej aktami wykonawczymi. Ponadto RDW transponowana jest także do: ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz do aktów wykonawczych tych ustaw.

Zapisy RDW wprowadzają system gospodarowania wodami w podziale na obszary dorzeczy. Na terenie objętym projektem obowiązują ustalenia zawarte w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*”, zgodnie z którym celem środowiskowym dla naturalnych JCWP o dobrym stanie jest co najmniej utrzymanie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego. Dla silnie zmienionych części wód o złym stanie celem środowiskowym jest ochrona oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu, tak aby osiągnięty został dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny. Wody silnie zmienione to jednolite części wód, które uległy fizycznemu przekształceniu na skutek działalności człowieka.

Ustalenia projektu *Planu* w minimalny sposób będą miały wpływu na zmiany klimatyczne i różnorodność biologiczną i w tym zakresie nie odnoszą się do celów i kierunków adaptacji do zmian klimatu, o których mowa w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” opracowanym przez Ministerstwo Środowiska. W granicach opracowania dopuszcza się zaopatrzenie w energię elektryczną z alternatywnych źródeł energii oraz zaopatrzenie w ciepło z zaleceniem wykorzystania energii elektrycznej, gazu, oleju nisko siarkowego lub paliw stałych spalanych w piecach niskoemisyjnych.

Ponadto przy sporządzaniu projektu *Planu* uwzględniono następujące cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, w szczególności dotyczące:

- utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów, różnorodności biologicznej, ciągłości istnienia gatunków roślin, zwierząt i grzybów wraz z ich siedliskami oraz utrzymania i przywracania do właściwego stanu siedlisk przyrodniczych zgodnie z Ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Aktualizacją Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego oraz Dyrektywą 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko, Krajową strategią ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z Programem działań, która jest przełożeniem Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. z Rio de Janeiro, Dyrektywą Rady 92/43/EWG w

sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikich zwierząt i roślin czy Dyrektywa Rady 2009/147/EW w sprawie ochrony dzikich ptaków oraz ochrony gatunków wędrownych zgodnie z Konwencją o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt – Bonn 1979 r.;

- ochrony krajobrazu – zgodnie z Europejską Konwencją Krajobrazową – Florencia 2000;
- ochrony powierzchni ziemi, racjonalnego gospodarowania i zachowania wartości przyrodniczych określonych w przepisach szczegółowych, tj.: ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. i Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze oraz Dyrektywą w sprawie ziemnych składowisk odpadów 99/31/WE;
- utrzymanie norm odnośnie jakości gleb określonych w przepisach szczegółowych, tj.: Ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych i Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi;
- utrzymanie norm odnośnie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, określonych w przepisach szczegółowych, tj.: ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku i Aktualizacją Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego;
- prawidłowej gospodarki odpadami określonej w przepisach szczegółowych, tj.: Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, Ustawa z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych, Dyrektywa w sprawie ziemnych składowisk odpadów 99/31/WE, Dyrektywą Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów, Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022;
- braku oddziaływań transgranicznych – zgodnie z Konwencją w sprawie transgranicznego przemieszczania zanieczyszczeń na dalekie odległości, sporządzoną w Genewie 13 listopada 1979 r., Protokołem do Konwencji z 1979 r., dotyczącą długofalowego finansowania wspólnego programu monitoringu i oceny zanieczyszczeń powietrza na dalekie odległości w Europie (EMEP), sporządzony w Genewie 28 września 1984 r., Protokołem do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, w sprawie zmniejszania emisji tlenków azotu lub ich transgranicznych strumieni, sporządzony w Sofii 31 października 1988 r. (tzw. „protokół azotowy”), Protokołem do Konwencji z 1979 r. w sprawie transgranicznego zanieczyszczenia powietrza na dalekie odległości, w sprawie dalszego ograniczenia emisji siarki, sporządzony 14 czerwca 1994 r. w Oslo, Konwencję o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym, Espoo 1991 r.

9. PRZEWIDYWANE ODDZIAŁYWANIA

Przeznaczenie terenów pod planowane funkcje będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska, w tym może powodować uciążliwości rozumiane jako wszelkie zjawiska wpływające ujemnie (negatywnie) na stan otaczającego środowiska, które utrudniają lub pogarszają komfort życia ludzi. Ten dyskomfort, niedogodności czy dysfunkcje środowiska są najczęściej wynikiem przekroczenia dopuszczalnych wartości parametrów, charakteryzujących stan środowiska. Ostatecznej oceny dokonać należy w Raporcie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia, przy czym należy brać pod uwagę fakt, iż żadna inwestycja nie może być oddana do użytkowania, jeśli nie spełnia standardów jakości środowiska z różnego rodzaju emisji.

Kryteria wykorzystane do identyfikacji znaczących oddziaływań na środowisko:

- cechy projektowanych w dokumencie funkcji terenu i potencjalnego ich oddziaływania (rozmiar, zakres, intensywność, kumulacja z innymi przedsięwzięciami, potencjalne korzystanie z zasobów naturalnych, wprowadzania zanieczyszczeń i powodowanie zagrożeń, transgraniczny charakter oddziaływania, czas trwania, częstotliwość i odwracalność oddziaływania);
- lokalizacja terenów wyznaczonych pod pełnienie poszczególnych funkcji (dotychczasowe przeznaczenie gruntów, obfitość, jakość i zdolność do odtwarzania zasobów naturalnych na danym obszarze, absorpcja cennego środowiska).

Przeznaczenie terenów pod planowane rodzaje zagospodarowania będzie oddziaływać na poszczególne elementy środowiska, ale **pomimo bezpośredniego i stałego charakteru niektórych oddziaływań przy zastosowaniu nowoczesnych rozwiązań technicznych, przekroczenie standardów jakości środowiska określonych prawem jest mało prawdopodobne i nie będzie to znacząco negatywne oddziaływanie na środowisko gminy.** Poniższa analiza, mimo narzuconego podstawą prawną tytułu rozdziału dotyczy wszystkich innych (a nie jedynie znaczących) oddziaływań (ze względu na ich rodzaj i czasoprzestrzeń). Przedstawione w *Prognozie* informacje są aktualne w odniesieniu do obowiązujących w tej materii aktów prawnych.

W tabeli poniżej przedstawiono zbiorcze zestawienie oddziaływań poszczególnych funkcji:

- **(+)** – **pozytywne** – zauważalne pozytywne oddziaływanie, nie powodujące ilościowo istotnych zmian w środowisku;
- **(o)** – **neutralne** – całkowity brak wpływu lub wpływ nieznaczący - oddziaływanie nie powodujące odczuwalnych (mierzalnych) skutków w środowisku;
- **(-)** – **negatywne** – oddziaływanie zauważalne, powodujące odczuwalne skutki środowiskowe, lecz nie powodujące przekroczeń standardów, istotnych zmian ilościowych i jakościowych, możliwe do ograniczenia;
- **B** – oddziaływanie bezpośrednie;
- **P** – oddziaływanie pośrednie;
- **W** – oddziaływanie wtórne;
- **SK** – oddziaływanie skumulowane;
- **K** – oddziaływanie krótkoterminowe;
- **Ś** – oddziaływanie średnioterminowe;
- **D** – oddziaływanie długoterminowe;
- **S** – oddziaływanie stałe;
- **C** – oddziaływanie chwilowe;
- **L** – oddziaływanie lokalne;
- **R** – oddziaływanie ponadlokalne ('regionalne').

Przeznaczenie terenu określone w projekcie Planu nie spowoduje oddziaływań znacząco negatywnych ani znacząco pozytywnych.

Tabela 3. Przewidywane oddziaływania

Oddziaływanie na:	Przeznaczenie terenu
	Teren zabudowy zagrodowej
cele, przedmiot ochrony oraz integralność obszaru Natura 2000	o
rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczną	- B, D, S, L
życie i zdrowie ludzi	+/- B, D, S, L
wody	+/- B, D, S, C, L
powietrze i klimat	+/- B, D, K, S, C, L
powierzchnię ziemi, gleby, zasoby naturalne	- B, D, C, L
krajobraz	+ B, D, S, L
zabytki, dobra materialne	+ B, D, S, L

9.1. Oddziaływanie na obszary chronione, w tym na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów

Najbliższy obszar Natura 2000 Bystrzyca Jakubowicka PLH060096, znajduje się w odległości ok. 8,3 km od wschodniej granicy gminy (ok. 13,5 km od obszaru objętego *Planem*). Jest to ważna ostoja staroduba łąkowego (*Ostericum palustre*) z wysoką liczebnością, jedną z najwyższych w województwie. Ponadto obszar jest ważnym siedliskiem dla populacji czterech gatunków motyli z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Liczebność ich populacji również należy do największych w województwie lubelskim. Na terenie obszaru znajduje się stanowisko kumaka nizinnego. Obszar ostoi pokryty jest przez sześć rodzajów siedlisk z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają tu łąki zmiennowilgotne i niżowe łąki użytkowane ekstensywnie, będące siedliskiem staroduba łąkowego, a ponadto murawy kserotermiczne. Znajdują się tu również niewielkie populacje chronionych gatunków roślin: miłka wiosennego (*Adonis vernalis*), kosaćca bezlistnego (*Iris aphylla*) oraz goździka pysznego (*Dianthus superbus*).

Zagrożeniem dla ostoi jest przede wszystkim ograniczanie ekstensywnego użytkowania obszaru. Zaprzestaje się koszenia oraz wypasu. W związku z tym postępuje sukcesja w kierunku zaroślowym i leśnym. Powoduje to kurczenie się potencjalnych siedlisk dla chronionych gatunków motyli oraz roślin muraw kserotermicznych. Dodatkowo teren ten jest miejscem składowania odpadów przez okolicznych mieszkańców. Zaśmiecany jest prawy brzeg rzeki Bystrzycy. Dwa niewielkie dzikie wysypiska (po około 10 m² każde) zlokalizowane są bezpośrednio na terenie ostoi. Kolejnym zagrożeniem jest zanieczyszczenie rzeki Bystrzycy. Do cieków zrzucane są ścieki z oczyszczalni „Hajdów” obsługującej miasto Lublin. Pomimo oczyszczenia ładunek substancji odprowadzonych jest stosunkowo duży.

Wyznaczone w *Planie* funkcje nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 Bystrzyca Jakubowicka, w tym w szczególności:

1) nie pogorszą stanu siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,

2) nie wpłyną negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,

3) nie pogorszą integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

W związku z powyższym nie zachodzi również konieczność wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

Obszar objęty opracowaniem położony jest w odległości ok. 4,7 km od granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”.

Fragment obszaru objętego opracowaniem obejmujący zieleń nieurządzoną rosnącą wzdłuż drogi gminnej położony jest w granicach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCH), w którym zakazuje się:

- lokalizowania nowych form zabudowy kubaturowej;
- zmiany ukształtowania rzeźby terenu oraz tworzenia nasypów ziemnych sytuowanych poprzecznie do suchych dolin.

9.2. Oddziaływanie na roślinny, zwierzęta i różnorodność biologiczną

Teren zabudowy zagrodowej nieznacznie zwiększa powierzchnię terenów budowlanych na zasadach kontynuacji funkcji. Wiąże się to z ograniczeniem powierzchni biologicznie czynnej a co za tym idzie zmniejszeniem powierzchni naturalnych siedlisk oraz przestrzeni życiowej zwierząt. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, długoterminowe, stałe i negatywne. Ubytki szaty roślinnej w wyniku realizacji nowej zabudowy będzie oddziaływać bezpośrednio, negatywnie i trwale. Nadal jednak większość powierzchni gminy stanowią tereny niezabudowane. Zmniejszenie powierzchni biologicznie czynnej a co za tym idzie zmniejszeniem powierzchni siedlisk oraz przestrzeni życiowej zwierząt w skali gminy będzie obejmowało niewielkie obszary. Realizacja zagospodarowania w planowany sposób będzie miała nie wielki wpływ na obecny stan flory i fauny. Utrata niewielkiej powierzchni biologicznie czynnej nie stanowi zagrożenia dla zasobów przyrodniczych gminy. Oddziaływanie będzie bezpośrednie, długoterminowe, stałe i w niewielkim stopniu negatywne.

9.3. Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi

Funkcja wyznaczona w *Planie* dotyczy rozwoju przestrzennego gminy polegającego na zwiększeniu powierzchni terenów zabudowy zagrodowej. Zmiany następują w wyniku realizacji złożonych przez osoby zainteresowane wniosków. *Plan* ustala przeznaczenie terenu oraz zasady jego zagospodarowania. Ustalenia *Planu* realizują wnioski osób zainteresowanych (mieszkańców) i w ten sposób zaspokajane są potrzeby ludzi. Będzie to oddziaływanie pozytywne, bezpośrednie, długoterminowe i stałe.

Projekt zakłada rozbudowę sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, dzięki czemu poprawi się jakość wód ujmowanych do celów spożywczych. Będzie to oddziaływanie pozytywne, bezpośrednie, długoterminowe i stałe.

Analizowany projekt ustala dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku dla terenu 1RZM – jak dla zabudowy zagrodowej.

W *Planie* wprowadzono ustalenia w zakresie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego oraz zasad kształtowania krajobrazu:

- 1) *nakazuje się ograniczenie uciążliwości powodowanych działalnością do granic działki do której inwestor posiada tytuł prawny;*
- 2) *nakazuje się zachowanie standardów jakości środowiska, zgodnie z przepisami odrębnymi;*
- 3) *zakazuje się lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem realizacji infrastruktury komunikacyjnej oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej, w tym inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej oraz inwestycji dopuszczonych ustaleniami szczegółowymi;*
- 4) *zakazuje się budowy zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.*

Należy podkreślić, że wszystkie wprowadzone zmiany wpisują się w ogólny proces rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Jastków. Potencjalne oddziaływania są typowe dla terenów zurbanizowanych i nie spowodują znaczących zmian w środowisku.

Na terenach objętych *Planem* dopuszcza się zastosowanie systemów opartych na odnawialnych źródłach energii.

9.4. Oddziaływanie na wody

Obszar objęty projektem znajdują się w granicach JCWP Czechówka (RW200006246729). Stan jednolitych części wód powierzchniowych na obszarze opracowania został określony, jako zły. W związku z tym celem środowiskowym będzie poprawa tego stanu.

Cele środowiskowe dla wód powierzchniowych i podziemnych zostały ustalone na mocy Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) i zapisane w „*Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*”. Dla wód podziemnych są to:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW);
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych;
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężeń każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Wraz z rozwojem terenów zabudowy zagrodowej nastąpi: zwiększenie powierzchni nieprzepuszczalnych, co będzie powodowało odwadnianie terenu i okresowe przesuszanie, zwiększenie zapotrzebowania na wodę, wzrost ryzyka przedostawania się substancji ropopochodnych oraz innych substancji chemicznych do wód, wzrost liczby zrzuconych ścieków. Będą to oddziaływania bezpośrednie, długoterminowe, stałe i chwilowe, negatywne, które można ograniczyć lub całkowicie wyeliminować poprzez rozwój infrastruktury wodno – ściekowej, co będzie oddziaływaniem pozytywnym.

Na terenach zabudowanych należy spodziewać się powstania ścieków w postaci wód opadowych i roztopowych, pochodzących z powierzchni utwardzonych. Ścieki takie należy odpowiedni sposób zagospodarować w granicy działki inwestora, odprowadzić za pomocą systemu kanalizacji deszczowej bądź innego urządzenia do odprowadzania wód opadowych

i roztopowych. Zakres prowadzenia prac w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej będzie uzależniony od tempa i rozmiarów nowych procesów inwestycyjnych prowadzonych na terenie miasta oraz środków finansowych dostępnych na ten cel. Oddziaływania będą miały charakter bezpośredni, długoterminowy, stały, negatywny i pozytywny.

Można spodziewać się, że przy dalszym systematycznym powiększaniu zasięgu systemu kanalizacji sanitarnej, przy prawidłowo prowadzonym procesie odprowadzania ścieków do zbiorników bezodpływowych i ich okresowym opróżnianiu, jakość zasobów wodnych w gminie nie powinna ulec pogorszeniu, lecz poprawie. Oddziaływanie związane z rozwojem infrastruktury wodo – kanalizacyjnej będzie miało charakter bezpośredni, długoterminowy, stały, pozytywny.

Zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb określają przepisy m.in. ustawy Prawo ochrony środowiska. Projekt *Planu* w powyższym zakresie ustala następujące zasady (§ 6):

1. W zakresie zasad zaopatrzenia w wodę: ustala się zaopatrzenie za pośrednictwem sieci wodociągowej lub z własnego ujęcia.
2. W zakresie zasad odprowadzania ścieków oraz wód deszczowych:
 - 1) nakazuje się odprowadzanie ścieków do sieci kanalizacyjnej;
 - 2) do czasu wybudowania sieci kanalizacyjnej dopuszcza się odprowadzanie ścieków do zbiorników bezodpływowych i wywóz ich zawartości do oczyszczalni ścieków położonej poza obszarem objętym planem oraz możliwość realizacji indywidualnych oczyszczalni ścieków na terenach o odpowiednich warunkach gruntowo-wodnych;
 - 3) nakazuje się odprowadzanie ścieków przemysłowych do sieci kanalizacyjnej, a w przypadku jej braku do zbiorników bezodpływowych zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - 4) nakazuje się odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do sieci kanalizacji deszczowej, zgodnie z przepisami odrębnymi;
 - 5) do czasu realizacji sieci kanalizacji deszczowej dopuszcza się odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenów utwardzonych na nieutwardzoną powierzchnię działki z wykorzystaniem naturalnej retencji, zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi wprowadzania ścieków do środowiska, w tym z uwzględnieniem ochrony terenów sąsiednich i dróg przed zalewaniem oraz ochrony gleby, powierzchni ziemi, wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniem.
3. W zakresie gospodarowania odpadami::
 - 1) postępowanie z odpadami komunalnymi (w tym gromadzenie odpadów komunalnych) zgodnie z regulaminem utrzymania czystości i porządku na terenie gminy;
 - 2) gospodarka odpadami innymi niż komunalne winna być zorganizowana w sposób zgodny z przepisami odrębnymi.

Na terenie gminy Jastków nie występuje niebezpieczeństwo powodzi.

9.5. Oddziaływanie na powietrze i klimat

Rozwój zabudowy spowoduje zwiększenie ilości punktowych źródeł emisji do powietrza pochodzących z indywidualnych palenisk. W przypadku emisji ze źródeł punktowych stężenia zanieczyszczeń nie mogą przekroczyć standardów określonych przepisami prawa.

W celu ochrony przed hałasem w *Planie* ustalono dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku, które zostały opisane w rozdziale „9.3. Oddziaływanie na życie i zdrowie ludzi”.

W przypadku wystąpienia uciążliwości akustycznych można zastosować odpowiednie nieplanistyczne działania i wykorzystać środki techniczne, które zmniejszą to oddziaływanie, m.in.:

- stosować rozwiązania technologiczne służące zabezpieczeniu przed przenikaniem hałasu do budynków,
- modernizować drogi, w tym w szczególności stosować nawierzchnie ograniczające emisję hałasu,
- stosować ekrany dźwiękochłonne wzdłuż dróg na odcinkach biegnących w sąsiedztwie terenów istniejącej zabudowy,
- stosować techniczne środki uspokajania ruchu,
- remontować i modernizować jezdnie.

Nowe obiekty kubaturowe wymagają ustalenia zasad zaopatrzenia w energię elektryczną, gaz i ciepło, w *Planie*:

1. W zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną:
 - 1) ustala się zaopatrzenie w energię elektryczną poprzez sieć elektroenergetyczną średniego i niskiego napięcia oraz poprzez stacje rozdzielcze, transformatorowe oraz transformatorowo - rozdzielcze lub z alternatywnych źródeł energii;
 - 2) dopuszcza się realizację nowych stacji rozdzielczych, transformatorowych oraz transformatorowo – rozdzielczych;
 - 3) dopuszcza się zastosowanie systemów opartych na odnawialnych źródłach energii.
2. W zakresie zaopatrzenia w gaz:
 - 1) dopuszcza się podłączenie do istniejącej i projektowanej sieci gazowej;
 - 2) dopuszcza się zaopatrzenie w gaz z indywidualnych systemów gazowniczych.
3. W zakresie zaopatrzenia w ciepło:
 - 1) ustala się zaopatrzenie w ciepło z lokalnych kotłowni lub indywidualnych urządzeń grzewczych;
 - 2) dopuszcza się stosowanie alternatywnych nośników energii takich jak olej opałowy o niskiej zawartości siarki, gaz płynny, energia elektryczna, energia z odnawialnych źródeł energii wytwarzana w urządzeniach o mocy nie większej niż moc mikroinstalacji lub inne paliwa pod warunkiem, że będą stosowane w urządzeniach zapewniających dopuszczone standardy emisji, zgodnie z przepisami odrębnymi.

Bezpośredni oraz pośredni wzrost emisji gazów cieplarnianych oraz ich prekursorów będzie niewielki i w skali gminy nieodczuwalny. Ponadto powstawanie nowej zabudowy nie wystąpi jednocześnie, lecz proces budowlany będzie rozciągnięty na wiele lat a być może część działek nigdy nie zostanie zabudowana. Nowe tereny, dotychczas nieprzeznaczone pod

jakąkolwiek zabudowę stanowią niewielki procent powierzchni gminy, więc nie wystąpi znacząca utrata siedlisk zapewniających sekwestrację CO₂.

Czasowy wzrost emisji związany będzie z realizacją inwestycji budowlanych oraz towarzyszących im elementów infrastruktury komunikacyjnej i technicznej. Pracujące maszyny podczas prowadzenia prac budowlanych emitować będą zanieczyszczenia pyłowe i gazowe, które będą miały charakter punktowy i ograniczony czasowo. Ilość zanieczyszczeń wytwarzanych przez maszyny budowlane będzie stosunkowo niewielka ze względu na ograniczoną powierzchnię, na jakiej będą odbywały się roboty oraz ograniczony czas ich przeprowadzania. Pyły powstające podczas prowadzenia prac budowlanych nie będą miały większego znaczenia w kształtowaniu poziomów emisji dla tych terenów (niewielkie odległości unoszenia powodować będzie czasowy wzrost zapylenia o charakterze lokalnym). Emisja ta będzie zjawiskiem czasowym i nie będzie miała większego znaczenia w długofalowym kształtowaniu jakości powietrza na tym terenie. Oddziaływanie będzie bezpośrednie, chwilowe, krótkoterminowe, negatywne.

Zmiana wprowadzona w analizowanym dokumencie jest tak niewielka, że w skali gminy nie zmieniają się w sposób istotny warunki termiczne, anemometryczne i wilgotnościowe panujące na terenie gminy Jastków. W związku z tym nie wystąpi również oddziaływanie na pozostałe komponenty środowiska.

9.6. Oddziaływanie na powierzchnię ziemi, gleby i zasoby naturalne

Zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania poszczególnych terenów położonych w granicach gminy, będą miały wpływ na powierzchnię ziemi oraz warunki podłoża. Na terenach przeznaczonych pod zabudowę zagrodową realizacja nowych budynków, elementów infrastruktury komunikacyjnej i technicznej spowoduje uszczelnienie fragmentów powierzchni biologicznie czynnych, usunięcie roślinności oraz wierzchniej warstwy gleby. Konieczne będą zmiany w ukształtowaniu terenu, obejmujące między innymi wykonanie wykopów, niwelacji i wyrównania powierzchni terenów. W miejscach, gdzie istniejące podłoże gruntowe nie będzie posiadać odpowiednich parametrów budowlanych dojdzie do miejscowej wymiany gruntu. W celu podniesienia parametrów technicznych podłoża mogą być stosowane nowe mieszanki i materiały, np. tłuczeń granitowy, stosowany dla umocnienia drogi. W podłożu gromadzone będą produkty uboczne, powstające podczas nowych procesów produkcyjnych lub technologicznych, o odmiennych cechach niż utwory naturalne. Zasięg zmian oraz wielkość oddziaływań warunkowane będą skalą projektowanych inwestycji, zwłaszcza powierzchnią zabudowy oraz głębokością prowadzonych prac ziemnych. Oddziaływania te są jednak nieuniknione na obszarach, na których przewiduje się rozwój gospodarczy i społeczny. Oddziaływania będą miały charakter bezpośredni, długoterminowy, chwilowy, negatywny.

9.7. Oddziaływanie na krajobraz

Podstawowym celem *Planu* jest ustalenie przeznaczenia terenu oraz określenie sposobu jego zagospodarowania i zabudowy zgodnie z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków. Funkcje związane z rozwojem zabudowy wyznaczone zostały na zasadzie kontynuacji i w powiązaniu z sąsiednimi terenami.

W kwestii ochrony wartości krajobrazowych *Plan* utrzymuje obowiązujące: zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, zasady ochrony krajobrazu kulturowego, wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych, zasady kształtowania zabudowy oraz wskaźniki zagospodarowania terenu, maksymalną i minimalną intensywność zabudowy, minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej, maksymalną wysokość zabudowy, minimalną liczbę miejsc do parkowania i sposób ich realizacji oraz linie

zabudowy i gabaryty obiektów. Oddziaływanie w tym zakresie będzie bezpośrednie, długoterminowe, stałe i pozytywne.

Rozwój zabudowy wiąże się pośrednio z ograniczeniem powierzchni terenów otwartych, przede wszystkim wykorzystywanych rolniczo i w tym zakresie będzie to oddziaływanie negatywne. Może zostać ograniczone przez odpowiedni dobór wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej.

Wszystkie budynki przez zastosowanie odpowiedniej skali, formy architektonicznej, materiałów użytych do wykończenia elewacji i kolorystyki powinny być harmonijnie wpisane w otaczający krajobraz w nawiązaniu do miejscowych uwarunkowań.

9.8. Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

W granicach opracowania nie występują obiekty lub obszary wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego, gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne, w związku z czym nie ustala się zasad ich ochrony.

Rozwój zabudowy przyczyni się do zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych mieszkańców gminy Jastków. Oddziaływanie będzie bezpośrednie, długoterminowe, stałe, pozytywne.

9.9. Ocena oddziaływania skumulowanego

Projektowana funkcja wynika z aktualnego sposobu zagospodarowania oraz złożonych wniosków. Całość jest spójna pod względem przestrzennym i nawiązuje do funkcji występujących w sąsiedztwie. Nie wystąpi negatywne oddziaływanie skumulowane z już istniejącym zagospodarowaniem.

10. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZANIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI NA CELE I PRZEDMIOT OCHRONY OBSZARU NATURA 2000 ORAZ INTEGRALNOŚĆ TEGO OBSZARU

Zgodnie z art. 51 ust. 2, pkt 3, lit. a, ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, prognoza oddziaływania na środowisko powinna przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralności tego obszaru.

W granicach objętych opracowaniem jak również w granicach całego gminy nie ma obszarów wchodzących w skład sieci Natura 2000 w związku z tym proponowane zapisy oraz przeznaczenie terenów nie będą powodować oddziaływania, które mogłyby wpłynąć negatywnie na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność całej sieci.

Przeprowadzona powyżej analiza oddziaływania na środowisko przedmiotowego *Planu* wykazała, że nie występują znacząco negatywne oddziaływania na komponenty przyrodnicze, środowiska i kulturowe.

Do rozwiązań mających na celu zapobieganie lub ograniczanie negatywnych oddziaływań przyjętych w analizowanym projekcie można zaliczyć:

- określenie minimalnych powierzchni biologicznie czynnych,

- określenie cech zabudowy,
- uwzględnienie położenia względem obszarów chronionych.

Wszystkie ww. zapisy analizowanego projektu w sposób bezpośredni lub pośredni przyczynią się do ochrony środowiska.

11. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko mówi, że zakres prognozy oddziaływania na środowisko powinien przedstawiać rozwiązania alternatywne do rozwiązań przyjętych w projekcie *Planu* w szczególności w odniesieniu do obszarów Natura 2000.

W przypadku przedmiotowego *Planu* lokalizacja projektowanych funkcji wynika bezpośrednio ze sposobu zagospodarowania tego terenu. Z tego względu przedstawienie innych rozwiązań jest utrudnione.

Podczas wykonywania niniejszej *Prognozy* trudności wynikające z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy nie wystąpiły, z uwagi na dostępność danych i materiałów dotyczących omawianego obszaru.

Reasumując rozwiązania zaproponowane w projektowanym dokumencie są najbardziej racjonalne, przyniosą najwięcej korzyści i jednocześnie będą w jak najmniejszym stopniu oddziaływać negatywnie na środowisko i najbliższe obszary chronione, w tym obszary sieci Natura 2000.

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków dla obszaru położonego w obrębie ewidencyjnym Dąbrowica jest elementem procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Rolą tego opracowania jest identyfikacja oddziaływań na środowisko przyrodnicze, zwłaszcza tych negatywnych, które mogą zachodzić w wyniku realizacji ustaleń projektu, a także uzasadnienie decyzji przestrzennych podjętych w omawianym dokumencie.

Podstawy prawne dla przeprowadzonego w prognozie określenia skutków środowiskowych oraz oceny rozwiązań funkcjonalno – przestrzennych i możliwości rozwiązań eliminujących negatywne oddziaływania na środowisko projektu *Planu* stanowią:

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa z 27 kwietnia 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- a także Dyrektywy ustanowione na szczeblu międzynarodowym oraz wiele innych ustaw szczególnych i przepisów wykonawczych (wymienione w rozdziale 13).

Głównym celem prognozy jest stwierdzenie czy i jakie przeobrażenia w środowisku nastąpią wraz z zagospodarowaniem terenu zgodnie z ustaleniami określonymi w projekcie *Planu*. Ważne jest, aby pamiętać, iż plan miejscowy nie stanowi ostatecznego obrazu opisywanego obszaru a jedynie zestaw zasad w oparciu, o które możliwe jest dokonanie nowego zagospodarowania.

Przy sporządzaniu prognozy posłużono się metodami: indukcyjno-opisową, analogii środowiskowych oraz analiz kartograficznych.

Wpływ zmiany przeznaczenia terenów na stan środowiska i zagrożenie dla terenów chronionych przeanalizowano zgodnie z wymaganiami ustawowymi w kategoriach oddziaływań chwilowych i stałych, bezpośrednich i wtórnych, krótko-, średnio- i długoterminowych oraz pozytywnych i negatywnych. Wynikiem przedstawionej analizy są rozwiązania mające na celu zminimalizowanie potencjalnie negatywnych oddziaływań ustaleń *Planu* na środowisko przyrodnicze.

Celem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest kształtowanie ładu przestrzennego oraz ponadlokalnych i lokalnych interesów publicznych w zakresie komunikacji, energetyki i ochrony środowiska. Ustalenia *Planu* regulują działania inwestycyjne na obszarze objętym zmianami. Uwzględniając uwarunkowania środowiskowe, istniejące zagospodarowanie oraz obowiązki wynikające z nadrzędnych aktów prawnych *Plan* określa zasady wzajemnych powiązań funkcjonalnych i przestrzennych.

Obszar objęty opracowaniem obejmuje działkę ewidencyjną nr 185 położoną w Dąbrowicy, o powierzchni ok. 1735 m². W obecnie obowiązującym planie miejscowym jest to teren oznaczony symbolem DĄB 6-ZN - tereny zieleni naturalnej. W studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków jest to teren oznaczony symbolem DĄB18M – teren zabudowy mieszkaniowej o niskiej intensywności.

Stan środowiska na obszarze objętym opracowaniem:

- rzeźba terenu nie stanowi ograniczenia w przypadku lokalizacji zabudowy.
- nie występują złoża surowców mineralnych,
- występują grunty orne klasy RIIIb, które podlegają ochronie,
- obszar znajdują się w granicach JCWP Czechówka (RW200006246729) i JCWPd PLGW200089,
- obszar położony jest w odległości ok. 4,7 km od granic Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Ciemięgi”,
- fragment obszaru objętego opracowaniem obejmujący zieleń nieurządzoną rosnącą wzdłuż drogi gminnej położony jest w granicach Ekologicznego System Obszarów Chronionych (ESOCH),
- nie występują obiekty lub obszary wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego, gminnej ewidencji zabytków oraz stanowiska archeologiczne.

W projekcie *Planu* wyodrębniony został jeden teren – teren zabudowy zagrodowej oznaczony symbolem 1RZM.

Wyznaczona funkcja nie spowoduje wystąpienia znacząco negatywnych oddziaływań.

Przewidywane oddziaływania będące następstwem realizacji zapisów projektu *Planu*:

a) pozytywne:

- rozwój infrastruktury wodno – kanalizacyjnej prowadzący do ograniczenie możliwości zanieczyszczenia wód i gleb,
- zachowanie walorów krajobrazu kulturowego,
- poprawa jakości życia mieszkańców gminy Jastków,
- ustalenie kierunków rozwoju przestrzennego gminy Jastków;

b) negatywne:

- powstanie nowych źródeł zanieczyszczenia powietrza na obszarach wyznaczonych do zabudowy,

- wzrost emisji niskiej i wysokiej ze źródeł dostarczania ciepła,
- wzrost emisji spalin wzdłuż ciągów komunikacyjnych,
- wzrost ilości wytwarzanych ścieków bytowych, opadowych i deszczowych,
- wzrost ilości wytwarzanych odpadów komunalnych,
- likwidacja roślinności i siedlisk zwierząt na obszarach przeznaczonych do zabudowy.

W omawianym dokumencie uwzględniono szereg aktów prawnych ustanowionych na szczeblu międzynarodowym (konwencje), europejskim (dyrektywy) i krajowym (ustawy, rozporządzenia, polityki, strategie). Podstawowym celem ochrony środowiska, ustanowionym na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, jest ochrona zasobów środowiska. Gwarancją zachowania standardów jakości środowiska jest przeprowadzenie procedury oceny oddziaływania na środowisko.

Na tym etapie nie zidentyfikowano funkcji mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Należy zapobiegać i ograniczać negatywne oddziaływania na środowisko projektowanego dokumentu stosując wszelkie dostępne sposoby, m.in.: zastosowanie proekologicznych technologii, odpowiedni dobór lokalizacji i parametrów technicznych, dbałość o stan techniczny maszyn i urządzeń itp. Dokładne środki techniczne, technologiczne i organizacyjne oraz rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczenie negatywnych oddziaływań na poszczególne komponenty środowiska należy przedstawić na etapie oceny oddziaływania na środowisko dla konkretnych przedsięwzięć.

Rozwiązania zaproponowane w projektowanym dokumencie są najbardziej racjonalne, przyniosą najwięcej korzyści i jednocześnie będą w jak najmniejszym stopniu oddziaływać negatywnie na środowisko i obszary objęte ochroną w tym obszary Natura 2000.

Wyznaczone funkcje i wybrane lokalizacje zapewniają możliwość ochrony trwałości podstawowych procesów przyrodniczych oraz warunków odnawialności zasobów środowiska.

13. WYKAZ WYKORZYSTANYCH MATERIAŁÓW

Publikacje:

1. Bank Danych Lokalnych, GUS.
2. Engel J. Natura 2000 w ocenach oddziaływania przedsięwzięć na środowisko – Warszawa 2009.
3. Kistowski M., Natura 2000 w planowaniu przestrzennym – rola korytarzy ekologicznych, Warszawa 2009.
4. Kondracki J, Geografia regionalna Polski, PWN, Warszawa, 2000.
5. Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Lubelskiego, EKO-GEO Pracownia Geologii i Ochrony Środowiska, Lublin 2014.
6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków, stanowiące załącznik Nr 1 do uchwały Nr VIII/37/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 17 kwietnia 2015 r. (z późn. zm.)
7. Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków – Lublin 2022.
8. Prognoza oddziaływania na środowisko zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Jastków – część V – obszary położone w obrębach geodezyjnych: Ługów, Moszenki, Sługocin, Sieprawki Kolonia, Sieprawice – Lublin, 2018.
9. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020 stanowiąca załącznik do uchwały Nr XVI/101/2015 Rady Gminy Jastków z dnia 28 grudnia 2015 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Lokalnego Gminy Jastków na lata 2015 – 2020.
10. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2022, stanowiący załącznik do uchwały Nr XXIV/349/2016 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 2 grudnia 2017 r.
11. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.
12. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły stanowiący załącznik do Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz. U. 2023 poz. 300).
13. Polska 2025 – długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Warszawa, 2000
14. Poradnik dotyczący uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko, European Commission, 2013.
15. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubelskim. Raport wojewódzki za rok 2022, GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie, 2023.
16. Stan środowiska w województwie lubelskim. Raport 2020., GIOŚ, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Lublinie, 2021.
17. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2013.
18. Strategia Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030), Lublin 2016, stanowiąca załącznik do Uchwały nr XVI/127/2016 Rady Powiatu w Lublinie z dnia 8 stycznia 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Powiatu Lubelskiego na lata 2016-2022 (z perspektywą do roku 2030).

Akty prawne:

1. Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów dla środowiska (Dz. Urz. WE L 197 z dnia 21 lipca 2001 r.), tzw. Dyrektywa SEA.
2. Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska (Dz. Urz. WE L 156 z dnia 25 czerwca 2003 r.).
3. Dyrektywa 2003/35/WE parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywy Rady 85/337/EWG i 96/61/WE.
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/1/WE z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli.
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy.
6. Dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikich zwierząt i roślin.
7. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.
8. Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 r. (tekst jednolity Dz. U. 2022, poz. 672 z późn. zm.).
9. Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (tekst jednolity Dz. U. 2022, poz. 2409).
10. Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. 2022, poz. 2556).
11. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2023 poz. 1478).
12. Ustawa z 27 kwietnia 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. 2023 r. poz. 977 z późn. zm.).
13. Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (tekst jednolity Dz. U. 2022, poz. 840).
14. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tekst jednolity Dz. U. 2023 poz. 1336).
15. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. 2023, poz. 1094 z późn. zm.).
16. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity Dz. U. 2023, poz. 633).
17. Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2023, poz. 1587).
18. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków (Dz. U. 2011 nr 25 poz. 133 z późn. zm.).
19. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839 z późn. zm.).

20. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tekst jednolity Dz. U. 2022 poz. 2380).
21. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. 2014 poz. 1408).
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. 2014 poz. 1409).
23. Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. 2014, poz. 1713).
24. Europejska Konwencja Krajobrazowa-Florencja 2000.
25. Konwencji Berneńskiej o ochronie dzikiej fauny i flory europejskiej oraz siedlisk.
26. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza, jako środowisko życiowe ptactwa wodnego – Ramsar 1971.
27. Konwencja o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście, transgranicznym z 1991 r. (Konwencja z Espoo).
28. Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt - Bonn 1979 r.
29. Konwencja o różnorodności biologicznej z 1992 r.
30. Krajowa strategia ochrony i umiarkowanego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań – 2003.

Strony internetowe:

1. <https://jastkow.pl>
2. <http://jastkow.e-mapa.net>
3. <http://mjwp.gios.gov.pl/mapa>
4. <http://geoportal.kzgw.gov.pl/imap>
5. www.geoportal.gov.pl
6. www.imgw.pl
7. www.mrr.gov.pl
8. www.natura2000.gdos.gov.pl
9. www.pgi.gov.pl
10. www.stat.gov.pl

OŚWIADCZENIE AUTORA

Oświadczam, że zgodnie z art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko posiadam niezbędne kwalifikacje do wykonania prognozy oddziaływania na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Autor opracowania:

mgr Michał Pyra

25 stycznia 2024 r.